

HABARI ZA UKIMWI

ISSN 0856 - 4311 | Toleo Na. 038 Aprili - Juni 2020

TOLEO MAALUMU LA HUDUMA ZA METHADONI

VITENGO
VITANO
VIPYA VYAJA

YALIYOMO

- Anasa Katika Unga Akisaka Nguvu za Kiume
- Waraibu Kuwezesha Mikopo Nafuu
- Mirembe Yaanza kwa Kasi

Pima . Jitambue . Ishi

NACP

BODI YA UHARIRI

Dkt. Leonard Subi--Mkurugenzi wa Kinga
 Dkt. Beatrice Mutayoba ..... Mwenyekiti
 Dkt. Magret Kagashe ..... Mjumbe
 Shoko Subira ..... Mhariri Mkuu
 Said Makora ..... Mhariri
 Dkt. Anath Rwebembera ..... Mjumbe
 Neusta Kwasigabo ..... Mjumbe
 Baraka Mpora ..... Mjumbe
 Abwene Mwakalobo ..... Mjumbe
 Neema Makya ..... Mjumbe
 Eveline Maziku ..... Mjumbe
 Peris Urassa ..... Mjumbe
 Dkt. Prosper Njau ..... Mjumbe
 Veryh Sambo ..... Mjumbe
 George Laizer ..... Mjumbe
 Susan Mbando ..... Mjumbe
 Zeye Masunga ..... Mjumbe
 Buberwa Muchwampaka ..... Mjumbe

WACHANGIAJI

James Kaji (Kamishna Generali) DCEA
 Dkt. Peter Mfisi - ..... DCEA
 Dkt. Christian Mbwasi ..... DCEA
 Florence Khambi ..... DCEA
 Raymond Mushumbusi (MoH)...CDGEC

Kutoka kwa Meneja Mpango

TUJENGE ULEWA SAHIHI WA DAWA ZA KULEVYA

Kauli mbiu ya maadhisho ya Siku ya Kimataifa ya Kupinga Dawa za Kulevya Duniani mwaka 2020 ni; Tujenge Ulewa Sahihi wa Dawa za Kulevya ili Kuimarishe Mapambano Dhidi ya Tatizo Hili.

Kauli mbiu hii ina ujumbe mzito na ulio wazi kutokana na ukweli kwamba ukitaka kuwa katika nafasi nzuri ya kuwa msaada katika kuimarishe mapambano dhidi ya dawa za kulevya, ni muhimu kuwa na uelewa sahihi kuhusu tatizo husika.

Pamoja na mafanikio makubwa ya kusogeza huduma za Methadoni kwa walengwa, kuna changamoto kubwa kwa jamii kutowakubali na hata kuwanyanyapaa waraibu wanaotoka kwenye utumiaji wa dawa za kulevya.

Ulewa unaotakiwa ni kwa mtu kuwa na ufahamu sahihi kuhusu ukubwa wa tatizo la dawa za kulevya na changamoto zinazowakabili waraibu. Kauli mbiu ya maadhisho ya Siku ya Kupinga Dawa za Kulevya mwaka huu inasisitiza kuimarishe kwa mapambano kwa kuzingatia yafuatazo:-

Kwanza; kukubali kuwapo kwa tatizo la dawa za kulevya katika jamii, taifa na ulimwenguni. Tukubali kuwapo kwake na kuwa ni tatizo kubwa kwa mustakabali wa taifa.

Pili; tujifunze njia bora za kukabiliana na dawa za kulevya kwa kuimarishe mapambano kuhusu tatizo husika. Njia hizo ni kuhamasisha utumiaji wa Methadoni kama tiba sahihi kwa waraibu kupona kwa kuacha utumiaji wa dawa hizo.

Tatu; jamii, wazazi, walezi, walimu na viongozi wa dini kwa pamoja kushirikiana katika kuimarishe mapambano dhidi ya tatizo la dawa za kulevya kwa kutoa elimu sahihi na msisitizo kwa wanaotumia au kujihusisha na kusafirisha au kuuza dawa za kulevya kuacha.

Nne; kwa watoa huduma za afya ambaa ni sehemu muhimu katika kufanikisha na kutimiza malengo ya kuimarishe mapambano dhidi ya tatizo la dawa za kulevya kwa kutoa huduma za tiba kwa waraibu bila kuwanyanyapaa au kuwabagua.

Tano; kuwahimiza watumiaji wa dawa za kulevya kujitokeza kwenye huduma za tiba ya Methadoni, hatua ambayo ni muhimu kufikia malengo na mafanikio ya kuongeza idadi ya waraibu kutoka kwenye unyong'onyo (arosto) na utegemezi dawa hizo.

Sita; kutambua kuwa waraibu wengi waliingia kwenye utumiaji wa dawa za kulevya kutokana na ushawishi kutoka kwa wapenzi au wenza wa ngono au shinikizorika hivyo wanahitaji msaada wa familia na jamii kutoka kwenye utegemezi wa dawa za kulevya na kupona ili washiriki kwenye shughuli za ujenzi wa taifa.

Serikali inatimiza azma yake kwa kuanzisha kliniki nyingi za huduma za Methadoni kwenye mikoa yenye watumiaji wa dawa za kulevya nchini hivyo ni wajibu kwa waraibu wote kuingia kwenye tiba hii inayotolewa bila malipo.

TAMBUA DAWA ZA KULEVYA, SHERIA NA SERA KWA WARAIHU

Dawa za Kulevya

Ni kemikali ambazo mtu akizitumia huathiri mfumo wa fahamu na kusababisha mabadiliko katika hisia, fikra na tabia. Dawa zinazotumika zaidi nchini ni bangi, mirungi, heroin, cocaine na dawa tiba zenye asili ya kulevya kama Valium, Tramadol, Pethidin na Ketamini.

Ukubwa wa Tatizo la Uraibu Nchini

Utafiti uliofanyika mwaka 2014 ulionesha takribani watu 300,000 (250,000 hadi 500,000) walikuwa wanatumia dawa za kulevya hasa heroin nchini.

Hata hiyo, idadi hiyo inaweza kupungua hivi sasa kutokana na kuwepo kwa vituo vingi vya kutolea matibabu kwa waraibu wa heroin na kupungua kwa uingizaji wa dawa za kulevya nchini.

Dawa inayotumika kwa wingi nchini ni bangi. Hata hiyo, hakuna takwimu maalum zenye kuonesha idadi ya Watanzania wanaotumia bangi.

Sheria ya Dawa za Kulevya, Sera ya Tiba na Huduma ya Tiba kwa Waraibu

Kipengere cha 31 cha Sheria ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya Na. 5 ya Mwaka 2015 pamoja na marekebisho ya Mwaka 2017, kinasema kuwa, "Iwapo mraibu wa dawa za kulevya atatiwa hatiani kwa kosa la kupatikana na kiasi kidogo cha dawa ya kulevya kwa ajili ya matumizi yake na ikathibitishwa na daktari kuwa ni mraibu wa dawa za kulevya, Mahakama itaamuru mtu huyo apelekwe kwenye kituo cha matibabu badala ya kupelekwa jela au kutozwa faini.

Hatua hii inasaidia waraibu wengi wa dawa za kulevya waliopatikana na hatia ya kupatikana kwa kosa la kukutwa na kiasi kidogo cha dawa za kulevya kwa matumizi yao kupelekwa kwenye vituo vya matibabu badala ya kufungwa jela au kutozwa faini.

Madhara ya Matumizi na Biashara ya Dawa za Kulevya

Matumizi na biashara ya dawa za kulevya yanaathari kiafya, kijamii, kiuchumi, kimazingira na kiusalamu kama ifuatavyo:-

Kiafya

Matumizi ya dawa za kulevya kwa kuchangia sindano usababisha maambukizi ya Virusi vya UKIMWI (VVU) na Virusi vya Homa ya Ini "hepatitis" B na C. Tafiti zilizofanywa mwaka 2014 zilioneshes watumiaji wa dawa za kulevya kwa njia ya kujidunga wanaoishi na VVU ni asilimia 24 hadi 42.

Aidha, matumizi ya dawa za kulevya husababisha Kifua Kikuu. Takwimu zinaonesha kuwa maambukizi ya Kifua Kikuu miungoni mwa waraibu ni asilimia 11 ikiwa ni pamoa na kifua kikuu sugu. Wakati katika jamii kwa ujumla ilikuwa asilimia 0.2 (Utafiti wa 2014). Magonjwa mengine ni pamoa na Magonjwa ya akili, Magonjwa ya kinywa, Magonjwa ya ngozi na hata vifo vya ghafula

Kijamii

Matumizi ya dawa za kulevya uathiri familia na jamii kwa kusababisha yafuatayo:-Familia kusambaratika, kuongezeka kwa watoto yatima,

mmomony'oko wa maadili, kuongezeka kwa uhalifu, utoro shulen, mimba zisizotarajiwa na upotevu wa mali za familia

Kiuchumi

Biashara ya dawa za kulevya huvuruga uchumi wa nchi kwa njia mbalimbali zikiwemo:

⊕ Kudhoofika kwa afya ya mtumiaji na kuathiri uwezo wa kufanya kazi, kutumika kwa rasilimali za Taifa katika kuwatibu waraibu na kudhibiti wafanyabiashara wa dawa hizo.

⊕ Kusababisha mzunguko haramu wa fedha unaochangia mfumuko wa bei, kuhodhiwa kwa uchumi na wachache, ongezeko la pengo la vipato na uwepo wa uwekezaji haramu.

Kimazingira

Uchafuzi wa mazingira

-*Utupaji ovyo wa mabomba yaliyotumika kujidungia huchafua mazingira, huhatarisha usalama wa wapita njia, husambaza vijidudu vinavyoweza kueneza maradhi.*

-*Wakulima wa bangi hulima katika maeneo yasiyofika kwa urahisi na vyombo vya dola kama kwenye milima kwenye misitu minene. Ili kufanikisha kilimo hicho hukata miti au kuchoma moto misitu. Hali hiyo kusababisha vyanzo vya maji kukauka, mvua kupungua na mmonyoko wa ardhii.*

Kiusalamu

⊕ Biashara ya dawa za kulevya husababisha vita vya wenye kwa wenye kwa wenye, ugaidi, uharamia na mapinduzi ya tawala halali.

⊕ Magaidi wa Talebani huko Afganstan hutumia fedha zinazotokana na mauzo ya heroin kufadili ugaidi duniani.

Mkakati wa Serikali Kupanua Tiba na Huduma ya Methadoni

Serikali kupitia Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya kwa kushirikiana na Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto pamoja na wadau wengine imeandaa mkakati maalum (MAT Scale up Plan) wa kuanzisha vituo vya matibabu kwa waraibu wa heroin kwa kutumia Methadoni katika maeneo yote yenye kiwango kikubwa cha matumizi ya dawa hizo. Hatua hii itawezesha maeneo yote yaliyothirika na matumizi ya heroin kuwa na vituo vya tiba ya Methadoni.

Idadi ya Waraibu Wanaopata Huduma ya Methadoni nchini.

Kufikia mwetsi Juni 2020, waraibu 8,500 walikuwa wamesajiliwa katika vituo tisa vilivyopo nchini kwa sasa ambavyo vipo katika mikoa ya Dar es Salaam (Hospitali ya Taifa Muhimbili, Hospitali ya Rufaa ya Mwananyamala na Hospitali ya Rufaa ya Temeke); Tanga (Hospitali ya Rufaa ya Mkoaa, Bombo); Dodoma (Hospitali ya Rufaa ya Magonjwa ya Akili, Mirembe); Mbeya (Hospitali ya Rufaa ya Kanda, Mbeya); Mwanza (Hospitali ya Rufaa ya Mkoaa, Sokou Toure) na Pwani (Hospitali ya Wilaya Bagamoyo).

Changamoto Kwenye Utoaji wa Huduma ya Methadoni

Waraibu wanaopatiwa dawa ya methadoni

kutokuwa na shughuli za kujipatia kipato ili kukidhi mahitaji yao ya msingi. Hali hii husababisha baadhi yao kurejea kwenye matumizi ya dawa za kulevya

⊕ Unyanyapaa kwa waraibu katika ngazi ya familia na jamii, huwafanya baadhi yao kutojiteza katika matibabu.

⊕ Waraibu wanawake kutojiteza kwenye vituo vya matibabu.

⊕ Waraibu wa dawa za kulevya ni watu waliomiliza rasilimali zao, hivyo hawana fedha za kugharamia matibabu pindi wanapopatwa na magonjwa mengine kama Malaria, kisukari n.k. Mkakati unaandaliali ili kutenga dirisha maalumu katika baadhi ya vituo vya kutolea huduma za afya, ambapo waraibu wenye uwezo wa fedha watawenza kupanga muda wao wa kufika vituoni kupatiwa dawa kwa kuchangia malipo kidogo.

Hadi sasa, Serikali haina mpango wa kuruhusu kliniki au hospitali za kibinasi kutoa Methadone kwa shida ya utumiaji wa dawa. Hata hiyo kuna uwezekano wa kuweka kando dirisha maalum kwa baadhi ya kliniki za Serikali zilizopo ambapo walevi ambaa ni utajiri wanawenza kuweka wakati wao kwenda kwa huduma kwa kuchangia pesa kidogo.

Mafanikio Yaliyopatikana Kudhibiti Dawa za Kulevya

Tangu kuanzishwa kwa Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya Mwaka 011, kuna mafanikio makubwa yaliyopatika katika mapambano hayo nchini kama ifuatavyo:-

⊕ Kutambua mitandao ya wasafirishaji wakubwa (mapapa) wa dawa za kulevya ndani na nje ya nchi, hatua hii inarahisisha ukamataji wa mapapa wa dawa za kulevya

⊕ Wafanyabiashara wakubwa wa dawa za kulevya wamekamatwa na kesi zao zinaendelea

⊕ Utashi wa kisiasa juu ya vita dhidi ya dawa za kulevya umesaidia sana kuwadhibiti wafanyabiashara na biashara hii nchini

⊕ Taarifa ya hali ya dawa za kulevya ya duniani iliyotolewa na UNODC ya mwaka 2018 inaeleza Tanzania imepunguza uingizaji wa dawa za kulevya kutoka nje kwa asilimia 90.

Waraibu Wanawake Hawajitokezi Katika Kliniki ya Matibabu

Kuhusika kwa wanawake katika kliniki zetu za MAT kunakatisha tamaa, Uwakilishi wa wanawake katika kliniki zote za MAT isipokuwa Kliniki ya Mwananyamala Methadone ni chini ya asilimia 5.

Uzoefu wa watumiaji wa dawa za kike mara nyingi huwa tofauti sana na ule wa wenzao wa kiume. Wanawake, watumiaji wa dawa za kulevya wanapata unyanyapaa mkubwa kijamii kuliko wanaume, na mara nyingi wanakibiliwa na ukali mkubwa wa ulevi na athari za mwili na kisaikolojia.

Mahitaji maalum yanayofaa kwa wanawake walio na shida ya utumiaji wa dawa za kulevya inahitajika ili kuvutia wateja zaidi wa wanawake katika kliniki zetu za MAT.

Vitengo Vitano Vipya Vyaja

||

Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Ummey Mwalimu (Mb), akisikiliza maelezo kutoka kwa mhandisi wa ujenzi wa kituo kipy Cha Methadoni kinachojengwa katika Hospitali ya Rufaa ya Bombo Tanga. Kushoto ni Mkuu wa Mkoa wa Tanga Martine Shigella.

Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Mhe. Ummy Mwalimu (MB), ameagiza kuanzishwa kwa kliniki (vitengo) tano za huduma za tiba ya Methadoni (utengamao) kwenye mikoa yenye watumiaji wengi wa dawa za kulevyta ifikapo Desemba 2020.

Akizungumza kwenye uzinduzi wa huduma za Methadoni katika Hospitali ya Rufaa Mkoa wa Tanga, Juni 25, 2020, Waziri Ummy anasema kavutiwa na ubunifu uliofanywa na wadau wa afya kwa kuanzisha huduma kwenye kituo cha muda kwa kutumia gharama ndogo.

"Nimevutiva sana na ubunifu uliofanywa na Amref Africa Tanzania kwa kushirikiana na Uongozi wa Mkoa wa Tanga kuanzisha huduma ya Methadoni hapa Hospitali ya Rufaa ya Bombo kwa kutumia kiasi cha shilingi milioni 21 kuanzisha kituo cha muda wakati ujenzi wa jengo la kudumu ukiendelea," anasema Waziri Ummy na kuendelea;

"Kwa kiasi hicho cha fedha, tunaweza kuanzisha huduma katika mikoa mingine yenye watumiaji wengi wa dawa

za kulevyta."

Waziri Ummy anasema fedha za kujengea vituo vya aina hiyo ambavyo ni makontena, yaliyosanifiwa na kukarabatiwa kuwa kituo cha kutolea huduma zipo.

Waziri anatoa maagizo hayo alipokuwa anazindua huduma za Methadoni katika kituo cha muda cha kutolea huduma katika Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Tanga, Bombo ambapo pia alikagua ujenzi wa jengo la kudumu la huduma hiyo unaoendelea katika hospitali hiyo ya Mkoa utakaloharimu zaidi ya shilingi milioni 783.

"Hivi sasa kuna kliniki nane zinazotoa huduma za Methadoni katika mikoa mbalimbali nchini. Katika Mkoa wa Dar es Salaam huduma zimeshuka kutoka ngazi ya hospitali za wilaya hadi kwenye ngazi za halmashauri," anasema Waziri Ummy na kuongeza;

"Hivi karibuni tutaanza kutoa huduma katika hospitali za halmashauri za Kigamboni, Mbagala, Tegeta na Magereza Segerea".

Katika Jiji ja Dar es Salaam, huduma za Methadoni zinatolewa katika Hospitali ya Taifa Muhimbili, wilaya ya Kinondoni (hospitali ya Mwananyamala) na Temke (hospitali ya Temke)

zenye hadhi za hospitali za rufaa za mikoa.

Akizungumzia hali ya dawa za kulevyta nchini, Waziri Ummy anasema takwimu za Wizara ya Afya zinaonesha kuna watumiaji kati ya 200,000 hadi 350,000 ambapo wajidunga ni 30,000.

"Watumiaji wa dawa za kulevyta kwenye matibabu ya kliniki nane zinazotoa tiba ya Methadoni katika kliniki nane ni 8,031. Wanawake ni 480 na wanaume 7,551. Kati ya kila waraibu 100 waliopo kwenye tiba, wanawake ni sita wakati wanaume ni 94," anasema Waziri Ummy.

Alipohojiwa na Jarida la Habari za UKIMWI kuhusu utekelezaji wa agizo la Waziri Ummy na mikoa itakayokuwa ya kipaumbele, Mkurugenzi Msaidizi wa Magonjwa Yasiyoambukiza, Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Dkt. James Kiologwe anasema agizo la Waziri lazima litekelezewa kwa kuanza na mikoa ya Arusha, Morogoro na Iringa.

"Mikoa mingine tutakaa na wadau kujadiliana kwani tiba ya Methadoni inahitajika sana katika sehemu kubwa. Tatizo la dawa za kulevyta nchini ni kubwa," anasema Dkt. Kiologwe.

Anasa Katika Unga Akisaka Nguvu za Kiume

JOFREY NYAMBUYA

Faida niliyoipata kwenye Methadoni ni kuacha unga na kujijenga upya. Sasa nimejenga nyumba mpya ya vyumba vitatu eneo la Mkaramo na kufungua duka la kutolea fedha na la viatu vya mitumba.

Jofrey Nyambuya miaka 38, alijingiza katika utumiaji wa dawa za kulevyu kutokana na shinikizorika la vijana wenzake jijini Mbeya, waliohamasisha kutumia ili aongezenguvu za kiume.

Kabla ya kuanza kutumia dawa za kulevyu mwaka 2001, akiwa na umri wa miaka 19, alikuwa akifanya biashara ya kuuza mitumba eneo la mnadani Dodoma na biashara ilipokua, alizunguka kwenda minada ya mikoa ya Tabora na Mbeya.

Akiwa amepanga chumba jijini Mbeya, alikutana na vijana wapangaji wenzake wanaotumia dawa za kulevyu na walimuaminisha kuwa zinaongeza nguvu za kiume naye alikubali na baada ya siku tatu za kutumia heroin akanogewa.

Kunogewa huko kulimfanya atoe fedha za kununulia dawa za kulevyu, hivyo akaingia kwenye utegemezi wa dawa za kulevyu.

Biashara zake ziliyumba na aliuza kiwanja alicoanza kujijenga na kufikia usawa wa madirisha pamoja na kuuza rasilimali nyingine alizokuwa nazo.

Uhusiano na mpenzi wake aliyemlipia masomo ya usindikaji nyama katika Chuo cha Ufundji Stadi (VETA) jijini Dodoma kama maandalizi ya kuishi pamoja baadaye ulivunjika kwani hakukuwa na ongezeko la nguvu za kiume kama aliyohoahidiwa.

Baada ya miaka sita ya kutumia dawa za kulevyu kutoka mwaka 2001 hadi 2007, kumpoteza mpenzi, biashara kutetereka na kuuza rasilimali zake alihamia jijini Dar es Salaam na kuishi kwenye maskani (madago).

“Nikiwa Dar es Salaam, niliishi madago tulipokuwa na msemo; ‘kwa njia na njama, lazima nitumie’ uliomaanisha katika hali yoyote lazima tutumie dawa za kulevyu,” anasema

Jofrey.

Anayakumbuka baadhi ya matukio ya kufungwa jela Segerea miezi mitatu kwa kosa la kukaba mwaka 2007 na miezi mitatu tena Isanga, Dodoma na mwaka 2009 alipoachiwa kwa msamaha.

Jofrey anasema alipoachiwa alikwenda moja kwa moja kwa mzungu (muuzaji dawa za kulevyu) kumwomba unga ili apunguze hamu.

Anasema ni jambo la kawaida kwa ‘wazungu’ kutoa bure unga kwa waraibu walioacha kutumia wakijua itawarejesha kwenye unyong’onyo hivyo wanavyotoa bure watarudisha wakati wa kununua.

“Ilifika wakati familia ilitamani nisitoke jela na wengine walitaka nifie huko jela kwani sikuwa na thamani kwao. Nilipokamatwa hawakujishughulisha kwa kuchoka matendo yangu. Niliona mwenendo wa kufungwa mara kwa mara ni maonyo na hatua itakayofuata ni mbaya zaidi ambayo ni kifo,” anasema Jofrey.

Jofrey alitoka kwenye kujidunga na kuanza Methadoni katika Kliniki ya Methadoni Hospitali Kuu ya Tiba ya Afya ya Akili Mirembe Dodoma Januari, 2019.

“Siku ya kwanza nilipewa gramu 30 nililala hadi saa 8 usiku ndipo ilipokwisha nguvu. Nilipokuja kliniki siku ya pili, niliwaambia na kuongezewa hadi 60, ikaisha nguvu saa 10 alfajiri. Siku ya tatu nikaongezewa kufika 90 na kipimo cha juu nilichotumia ni gramu 110,” anasema Jofrey na kuongeza;

“Nashukuru Methadoni imeniokoa kutoka kwenye uraibu kwani nilikuwa natumia kete kati ya tano na 10 kwa siku, kete moja inauzwa kwa shilingi 7,000. Nimeaminika kupewa jukumu la kuwatafuta waraibu mitaani na nimeshawaleta kwenye tiba zaidi ya watumiaji 100”.

Anasema kazi ya kuwatafuta wara-

ibu mitaani na kuapeleka kwenye kliniki si rahisi kwani wanakutana na upinzani mkubwa kutoka kwa wauzaji wa dawa za kulevyu, wanagombania wasiache kutumia kwa kuwashadaa.

“Kazi ya kuwashawishi waraibu waje kwenye kitengo si rahisi tunakutana na upinzani mkubwa kutoka kwa wauzaji wanaowagombania wasiache kutumia wakisema Methadoni inaua na ni mkakati wa serikali wa kuwaangamiza mateja (waraibu) kwani hawana faida,” anasema Jofrey na kuongeza;

“Wauzaji wanawaambia watumiaji sisi tunalipwa viji-shilingi 5,000 ili tuwapeleke kwenye tiba wapewe dawa wafe. Sisi nasi tunawapa elimu juu ya madhara ya uraibu, faida za tiba ya Methadoni na kuwafumbua macho juu ya fedha wanazotumia kununulia dawa zinavyowanufaisha wauzaji kuishi maisha ya anasa”.

Akzungumzia faida aliyopata katika tiba ya Methadoni, Jofrey anasema ni kuaminika kwenye jamii na familia iliyokuwa imemchoka kutokana na matendo maovu iliyokuwa akiyafanya.

Anasema hivi sasa amejijenga upya kwa kujengwa nyumba mpya ya vyumba vitatu eneo la Mkaramo alipofungua duka la kutoa huduma za miamala ya fedha na duka la viatu vya mitumba.

“Faida niliyoipata kwenye Methadoni ni kuacha unga na kujijenga upya. Sasa nimejenga nyumba mpya ya vyumba vitatu eneo la Mkaramo na kufungua duka la kutolea fedha na la viatu vya mitumba,” anasema Jofrey na kuongeza;

“Pia nimewachukua wanangu wawili ninaowasomesha mmoja yupo darasa la saba na mwininge darasa la tano. Inaumiza sana kuishi kwenye jamii ambayo hauaminiki. Nashukuru nimeacha dawa za kulevyu, familia yangu iliyokuwa ikinilaani sasa inani-tambua na kuniheshimu”

Waraibu Kuwezesha Mikopo Nafuu

Serikali imezia giza halmashauri zote nchini kujumuisha vikundi nya waraibu wanaotoka kwenye tiba ya Methadoni katika mikopo ya asilimia 10 ya mapato yao ya ndani.

Agizo hilo linatolewa na Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Mhe. Ummy Mwalimu (MB), ili vikundi hivyo nya waraibu kuungana na makundi mengine ya vijana, wanawake na walemavu kupata mikopo hiyo isiyokuwa na riba ili kupata mitaji ya uzalishaji mali.

Waziri Ummy anasema wamesha pendekeza kwenye Kamati ya Kitaifa inayoongozwa na Mhe. Waziri Mkuu Kassim Majaliwa kwa Serikali Kuu kutenga fedha kwa ajili ya kundi hilo maalumu.

"Sisi kwenye Kamati ya Kitaifa chini ya uratibu wa Ofisi ya Waziri Mkuu tumeona Serikali Kuu tutenge fedha za kuwapatia vijana hawa sambamba na hizi za halmashauri ziwawezeshe vikundi nya vijana wanaotoka kwenye uraibu," anasema Waziri Ummy na kuongeza;

"Hawa vijana wanakaa pale hawana kazi, ndiyo, tunawapa Methadoni. Wataenda kuzalisha lakini watazalisha kitu gani?

Lazima tuwakusanye katika vikundi, tuwape mitaji ili wakafanye kazi mbalimbali".

Akizungumza kwenye uzinduzi wa huduma za Methadoni katika Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Tanga Bombo Juni 25, 2020, Waziri anasema hatua hiyo inalenga kuwawezesha waraibu wanaoacha utumiaji wa dawa za kulevyta kujitegemea.

Mkuu wa Mkoa wa Tanga, Martine Shigella anaahidi atahakikisha vikundi nya vijana wanaotoka kwenye uraibu vinanufaika na mikopo ya asilimia 10 ya mapato ya ndani ya halmashauri za Mkoa wa Tanga kama ilivyo kwa vikundi nya vijana, wanawake na walemavu.

Kamishna Jenerali wa Mamlaka ya Kudhibiti Dawa za Kulevyta, Kamishna James Kaji anasema moja ya majukumu ya mamlaka hiyo ni kuwarekebisha watumiaji wa dawa za kulevyta.

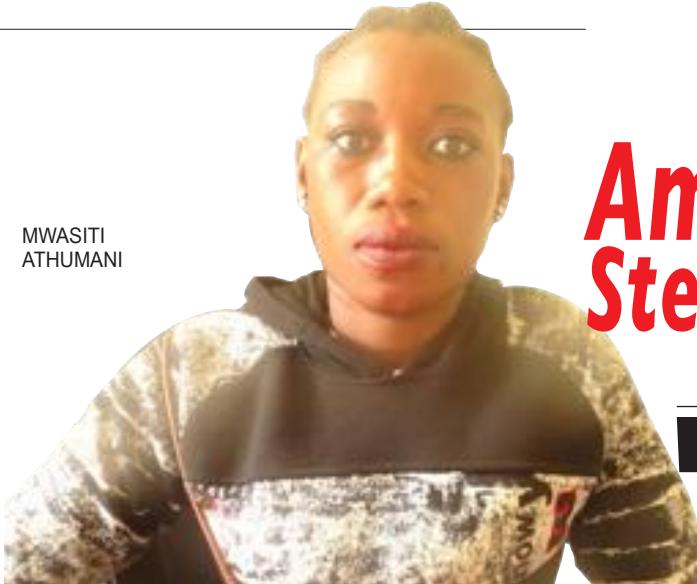
"Kwetu sisi, hawa sio wagonjwa, lakini wadau muhimu na moja ya wajibu wetu ni kuwarekebisha. Njia moja ya kusaidia ni kwa kuwawezesha kwa kuwapa elimu ya ujasiriamali ili wajihusise na shughuli za uoshaji wa magari, kunyoa na kwa wanawake kusuka nywele," anasema Kamishna Kaji.

Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Ummy Mwalimu (Mb)

Hawa vijana wanakaa pale hawana kazi, ndiyo, tunawapa Methadoni. Wataenda kuzalisha lakini watazalisha kitu gani? Lazima tuwakusanye katika vikundi, tuwape mitaji ili wakafanye kazi mbalimbali.

MWASITI
ATHUMANI

Amtoroka Mama Stesheni 'Akadange'

II Nashukuru tiba ya Methadoni imebadilisha maisha yangu kwani nimepata kazi, nimeacha kwenda barabarani (kujuza), nimeacha kuiba, nimekuwa msafi na sasa naaminika kwa ndugu, jamaa na marafiki.

Akiongozana na mama yake aliyetaka kumrudisha nyumbani Kigoma baada ya kusikia anafanya ukahaba ili kupata fedha za kununulia dawa za kulevy, wakiwa Stesheni ya Treni Manyoni Singida, Mwasiti Athumani alimtoroka akaenda kudanga (kujuza) na kurejea Dodoma alipotolewa.

Mwasiti mwenye umri wa miaka 26 sasa, alianza kuvuta bangi akiwa na miaka 17, anasema alifanikiwa kumtoroka mama yake walipofika Stesheni ya Manyoni baada ya jaribio la awali la kumtoroka Stesheni ya Salanda kushindikana.

"Mama alitoka Kigoma kuja kunichukua baada ya kusikia najiuza kupata fedha za kununulia unga hapa Dodoma. Alipofika alinitafuta katika maskani za watumia unga na aliponipata, alinilazimisha turudi Kigoma, anasimilia Mwasiti na kuongeza;

"Sikutaka kwenda, mpenzi wangu niliyekuwa naishi naye alimuomba aniache kwani nipo salama naye, lakini mama hakukubali kuniacha;

"Tuliondoka kwa treni hapa Dodoma na iliposimama Stesheni ya Salanda, nilipotoroka tu, ghafla akajitokeza na kunikamata. Tukaendelea na safari na tulipofika Manyoni treni ilihibika ndipo mama akanipeleka Central (kituo kikuu) polisi ili nisitoroke".

Mwasiti anasema aliwekwa mahabusu lakini unyong onyo (arosto) ulipomwingia, alianza kuugua na maumivu kumzidi. Polisi walipoona hali yake inazidi kuwa mbaya, walimpeleka hospitali alipochomwa sindano ya

kuondoa maumivu.

Alipopata nafuu, alitoka hospitali na kurudi stesheni walipokuta treni hajatengemaa. Wakisubiri kuondoka, binti huyo anasema alitoroka kwenda kujuza kitendo kilichompa fedha na kuomba lifti ya lori kurudi Dodoma.

Alirejea kwa mpenzi wake, fundi mitambo ya kuchimbilia migodi na walipata hofu ya mama kuwafuata na polisi, hivyo wakaenda kujificha kwenye machimbo ya madini vijiji.

Maisha ya vijiji yalimshinda Mwasiti alirudi mjini na kuendelea na biashara ya ngono apatite fedha za kununulia unga.

Mwasiti ana watoto wawili mmoja analelewa na mama yake mdogo na mwinge na wifi yake. Anasema alianza kutumia dawa za kulevy kwa kushawishiwa na mpenzi wake mzungu aliyekutana naye katika klubu za usiku mjini Kigoma.

Anasema wakati huo alikuwa akivuta bandi na usiku huo ndipo alipoonja dawa za kulevy na kuvutiwi. Siku iliyofuata alimpigia simu kumuomba ampe tena mchanganyiko kama ule aliompa usiku uliopita.

Kwa kunogewa na mchanganyiko huo kulimta wazimu binti huyo aliyehamia kuishi kwa mpenzi wake wakitumia dawa za kulevy bila kujibana hadi mzungu huyo alipokamatwa kipindi cha oparesheni ya kupambana na wasafirishaji na wafanya biashara wa dawa za kulevy na kufungwa miaka mitatu katika Gereza la Sangwe, Kigoma.

Kufungwa kwa mzungu huyo kulisababisha Mwasiti akose njia za kupata fedha kununulia dawa za kulevy

ndipo alipojingiza katika biashara ya kuuza ngono (kudanga). Alikubaliana na mmoja wa marafiki zake kuhamia Dodoma kudanga.

Walipokuwa wakidanga jijini Dodoma, rafiki yake aliugua na kushindwa kuendelea na shughuli hizo. Mwasiti aliwasiliana na jamaa zake waliomfuata na kumrejesha Kigoma.

Hata hivyo, alikumbana na changamoto kubwa ya kuwa mraibu wa dawa za kulevy na kuishi kwa kuwategemea wanaume, Mwasiti hakuwa taray kujiondoa kwenye moja kati ya mawili hayo. Baadaye alimpata rafiki wa kiume aliyetaka kumpeleka kwenye nyumba ya kuwatenga na uraibu (sober house) ili akipona amuoe.

Hata baada ya kubaliana kwenda katika nyumba ya kujitenga na uraibu iliyopo Kigamboni jijini Dar es Salaam, siku ya safari Mwasiti alimkimbia. Mpenzi huyo hakukata tamaa kumsajidia akaandaa safari nyingine na alimkimbia tena.

Maisha hayakuwa mepesi kwa kuendelea na 'udangaji' hadi unga ulipohadimika Dodoma ndipo alipomwita rafiki yake aliyerejeshwa Kigoma arudi na wahamie Gairo.

"Gairo hali ilikuwa oyo-oyyo, hatukuwa na sehemu ya kuishi. Unalala na wanaume hawakulipi na wengine wanakulazimisha kukiungilia kinyume na maumbile au kufanya ngono bila kondomu," anasema.

Mwasiti anasema changamoto hizo ziliwafanya kufikia uamuza wa kurudi Dodoma ili kuijunga katika huduma za tiba ya Methadoni (utengamao) waliosikia imeanza kutolewa katika Hospitali Maalumu ya

Magonja ya Akili, Mirembe.

Hata hivyo pamoja na kujunga kweneye Methadoni, alichanganya tiba hiyo na dawa za kulevy. Aliacha tiba aliporudiana na mpenzi wake aliyemuacha kweneye machimbo.

Mpenzi wake huyo alirejea mjini akiwa na fedha walizopanga chumba, kununua samani na kuendelea kuvuta kwa pamoja wakitumia karibu kete 20 kwa siku. Mwasiti anasema hali ya kifedha ilibadilika na kuanza kuza samani kupata fedha kununulia unga ndipo walipoamua kuacha kutumia dawa za kulevy na kujunga kweneye Methadoni.

Hata baada ya kuandaliwa, hawakuwa makini kuanza tiba hadi wote walipoamua kujunga kweneye tiba katika Kliniki ya Methadoni ya Iteba katika Hospitali Maalum ya Tiba ya Afya ya Akili Mirembe, Dodoma.

Mwasiti alichaguliwa kuwa katibu wa waraibu kweneye asasi yenye kuwasimamia. Viongozi waliochaguliwa walihimizwa kuwa mfano kwa kutotumia Methadoni na vileo vingine ikiwemo bangi iliyokuwa ikitumika sana.

Akizungumzia faida alizopata alipojingiza kweneye tiba ya Methadoni, Mwasiti anasema ni kuacha kujuza, kuacha kuiba, kuwa msafi na kuaminika na ndugu, jamaa na marafiki pamoja na kuwa na maendeleo mazuri ikiwamo kupata kazi.

"Nashukuru tiba ya Methadoni imebadilisha maisha yangu kwani nimepata kazi, nimeacha kwenda barabarani (kujuza), nimeacha kuiba, nimekuwa msafi na sasa naaminika kwa ndugu, jamaa na marafiki," anasema Mwasiti.

Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsi, Watoto na Wazee, Mhe. Ummy Mwalimu (MB) alikata utepe kuzindua rasmi huduma za tiba ya Methadoni katika kliniki ya muda ya katika Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Tanga, Bombo. Kuanzi kushoto ni Mkuu wa Mkoa wa Tanga, Martine Shigellà na Kulia ni Kamishna Jenerali wa Tume ya Kudhibiti Dawa za Kulevyta, James Kaji.

Kitengo cha Methadoni Chaziñduliwa Tanga

Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsi, Watoto, Mhe. Ummy Mwalimu (MB), amezindua huduma za Methadoni katika Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Tanga, Bombo Juni 25, mwaka 2020.

Kuzinduliwa kwa huduma hizo kunafanya Jiji la Tanga ambao takwimu za Wizara ya Afya zinauorodhesha kuwa wa pili kwa kuwa na watumiaji wengi wa dawa za kulevyta Tanzania na sasa umekuwa mkoa wa sita kutoa huduma hizo nchini.

Huduma zilizozinduliwa zinatolewa katika kituo cha muda kilichoengwa katika Hospitali ya Rufaa ya Jiji la Tanga Bombo kwa gharama ya shilingi milioni 21.

Ujenzi wa jengo la kudumu la huduma hiyo umeanza ndani ya eneo la hospitali hiyo na utagharimu shilingi milioni 783.

Waziri Ummy anasema kulikuwa na haja Mkoa wa Tanga kuwa na huduma za Methadoni kwani takwimu za Wizara ya

Afya za mwaka 2016 zinaonesha mkoa huo ulikuwa na waraibu 5,190 ukiwa wa pili nyuma ya jiji la Dar es Salaam.

Mkurugenzi Mkazi wa Amref Tanzania, Dkt. Florence Temu anasema taasisi yake inajishughulisha na miradi mingi ya kukabiliana na Kifua Kikuu na UKIMWI, magonjwa ambayo ni tishio kwa waraibu kutokana na wajidunga kuchangia sindano.

"Amref tunajihuisha na miradi mingi ya kukabiliana na TB (Kifua Kikuu) na UKIMWI, magonjwa ambayo ni hatari kwa waraibu kutokana na uchangiaji wa sindano kwa wajidunga wa dawa za kulevyta. Tumetumia shilingi milioni 14 kwa ujenzi wa kituo. Fedha nyingine zilitumika kwa mafunzo kwa watoa huduma na ununuzi wa vifaa," anasema Dkt. Temu na kuongeza;

"Kituo kinaonesha mwanzo mzuri kwani ndani ya siku 10 kimeshasajili wateja 35, tuijulize itakuaje baada ya mwaka mmoja? Pia kutokana na ushuhuda uliotolewa,

‘Uhuru’ Wampanza Latifa

Najuta kuijingiza kwenye unga. Nashukuru kuanzishwa kwa kitengo cha Methadoni kwani kimetuokoa wengi kutoka kwenye uraibu wa dawa za kulevyta.

Ni jambo la kawaida kwa mwanamke hasa mama kuvumilia shida na mateso katika uhusiano wa mapenzi lengo likiwa ni kuhakikisha usalama wa watoto na nyumba yake, lakini uamuzi aliouchukua Latifa Abdalah ni tofauti kwani alitelekeza vyote ili kusaka raha alizoona anazikosa kwenye ndoa.

Latifa mwenye umri wa miaka 41, aliamini kukosa uhuru wa kuvuta sigara kutoka kwa mumewe anayedai alimkutta anavuta kabla ya kumuoa kulichangia kumsukuma kwenye ulimwengu wa waraibu wa dawa za kulevyta.

Baada ya mumewe kumzuia, aliendelea kuvuta sigara kwa kujificha akiwatumia watoto wake kumnunulia. Hakuridhika na hali hiyo ndipo alipohamia kwenye kilabu cha pombe jirani na nyumbani anapoishi akijichanganya na makundi ya wavutaji wengine wa sigara na bangi.

Latifa anasema hamu ya kuvuta sigara iliongezeka kila baada ya kujifungua na athari ya kuvuta ni kubwa kwani alikosa furaha ya kushiriki tendo la ndoa na mumewe kwa kuweka shingo pemberi kujificha asisikie harufu ya sigara.

“Uvutaji sigara una maringo. Mvutaj anajisikia raha anapovuta ajione yupo huru. Kuvuta kwa siri kunaondoa starehe ya uvutaji, hujisikii raha, hivyo hakukidhi hamu ya uvutaji,” anasema Latifa na kuendelea;

“Nilikosa amani katika ndoa na sikufurahia tendo la ndoa kwa mume wangu baadaye nikampata rafiki wa kiume anayetumia dawa za kulevyta ndipo mapenzi yangu yalipohamia kwake”.

Latifa mama wa watoto watatu, wa kiume wawili na binti mmoja anasema rafiki huyo wa kiume alitumia muda mwangi kuwa naye mara amalizapo kufanya shughuli za nyumbani kila siku asubuhi.

Latifa ndiye aliyekuwa akitoa fedha za kununulia dawa za kulevyta kutoka kwenye biashara yake ya vipodozi. Alianza kuvuta bangi mwaka 2002 akitoka kwenye sigara kutokana na ushawishi wa rafiki yake huyo ambaye baadaye

alimshawishi kutumia dawa za kulevyta na yeze akimshawishi aache ili wawe wakivuta bangi.

Anasema alianza kutumia dawa za kulevyta kumridhisha mpenzi wake na baada ya uraibu kumkolea, aliasi ndoa yake, kuwatelekeza watoto wake watatu, kuondoka nyumbani na kuhamia maskani (madago) akiambatana na rafiki huyo.

“Nilishi kwenye madago kwa miaka bila kujali kuhusi familia yangu. Lakini kila nilipomuona binti yangu anavyokua, nilimzia sana nikikumbuka ndoto yangu kwake kuwa aje kuwa rafiki yangu akikua kwani wengine ni wa kiume,” anasema.

Baada ya kusikia kuwepo kwa kituo cha tiba ya kuondoa utegemezi wa uraibu Dodoma, wakati huo Methadoni hazijanza, Latifa alijiunga kwenye tiba kupitia masomo ya hatua kumi kujiondoa kwenye utegemezi.

Alianza masomo hayo na alipofika hatua ya tisa, alishindwa kumalizia ya kumi kwa kuzidiwa hadi kulazwa katika Hospitali Kuu ya Tiba ya Afya ya Akili Mirembe, alishauriwa asubiri kuanza kwa huduma ya Methadoni.

Anasema katika kipindi cha uraibu, alipoteza ndoto za maisha, kupoteza ndoa, kuwatelekeza watoto wake na kujiharibia sifa. Lakini anasema alikuwa akitambua jambo moja kwamba hakuwa amefikia kiwango kibaya zaidi kama wanachofika waraibu wengine, yeze alikuwa bora!

“Najuta kuijingiza kwenye unga. Nashukuru kuanzishwa kwa kitengo cha Methadoni kwani kimetuokoa wengi kutoka kwenye uraibu wa dawa za kulevyta,” anasema Latifa na kuongeza;

“Nashukuru tiba imenirejesha kwenye maisha mazuri kwani nimewakusanya watoto wangu na nawasomesha pamoja na kuendeleza biashara yangu ya vipodozi ambayo nashukuru sikupoteza wateja wangu”.

Akzungumzia hali ya unga jijini Dodoma, Latifa anasema waraibu wapo na dawa za kulevyta zipo na kundi kubwa la watumiaji ni vijana wa kiume kwani wanawake si wengi.

“Sisi (waraibu) tunajuana na wanawake si wengi. Kwa wachache wallobaki kuijunga kwenye kitengo hawaajaamu, hivyo isitumike nguvu kuwalazimisha ila waelimishwe ili watambue faida za kuijunga kwenye tiba,” anasema Latifa.

LATIFA ABDALAH

Mke, Wateja Wamkimbia Kisa Unga

Us h a w i s h i wa marafiki alioambatana nao wakati a k i j i f u n z a ufundi wa kutengeneza magari akiwa na miaka 23 jijini Tanga, ndiyo matokeo ya Athumanzi Zuberi kujiingiza kwenye utumiaji wa dawa za kulevyo.

Matumizi ya dawa za kulevyo ndiyo yaliyoanika changamoto anazosema hatazisahau zikiwemo kukimbiwa na mke aliyesomba kila kitu walipokuwa wakiishi na kuondoka navyo.

Upande wa kazi nako wateja walimkimbia kwa kumnyima kazi za kuwatengenezea magari yao kwa kumwona ni mtu asiyestahili kuaminika na kumtangaza siyo muaminifu baada ya kubaini ni mraibu kuanzia jijini Tanga.

Hali ya watu kutokuwa na imani naye iliifanya kazi yake kuwa ngumu jijini Tanga alipozaliwa na kusoma elimu yake ya msingi, na kuhamia Dodoma akiamini ataidhibiti tabia yake katika mkoa huo ambapo hakuna mtu mwenye kumfahamu.

"Baadhi ya wateja walikuwa wakinipa fedha za kununulia unga na za vipuri vya magari ili nipate nguvu ya kufanya kazi yangu kwa utulivu kwani pamoja na hali yangu ya uraibu, wengi waliamini ni fundi mzuri waliridhishwa na kazi zangu," anasema Athumanzi.

Aliendelea na ufundi wa magari huku akiendelea kutumia dawa za kulevyo kwa kificho lakini hata hivyo siri yake ya uraibu haikudumu muda mrefu wateja wake walingundua na kumkwepa wakihofia kuibibi.

"Siku zilivyozidi kwenda maisha yalizidi kuwa magumu nilikabiliwa na wakati mgumu. Hali ilizidi

kuwa ngumu zaidi baada ya mwanamke niliyeishi naye kunikimbia na kusomba vitu vyote nilivyokuwa navyo baada ya kugundua ninatumia unga" anasema Athumanzi.

Anasema hali hiyo ilimsukuma kuhamia kwenye maskani kuishi na waraibu wengine na kufuata matendo yao ya wizi ili kupata fedha za kununulia dawa za kulevyo.

"Nilendelea kuishi maisha haya ya maskani na wizi hadi siku nilipokutana na dada yangu aliyejewa ameolewa hapa Dodoma na aliponiona alifadhaika sana na maisha aliyoniona nikiishi alinisihi nirudi nyumbani Tanga," anasema Athumanzi.

Athumanzi alirudi Tanga kwa msaada wa dada yake na kuendelea na kazi ya ufundi wa magari akiwa bado anaendelea kutumia dawa za kulevyo.

Anasema alikumbana na hali ngumu zaidi huko Tanga kutokana na jamii ya huko kumnyanyapaa na kumtenga waziwazi wakati wenyewe magari wakiendelea na misimamo ya kutompa kazi kutokana na hali yake ya uraibu.

"Nilitambua jamii ya kwetu haikupendezewa na kurejea kwangu kwani ilikataa kunipokea. Iliniyanyapaa kutokana na matendo yaliyopita, maisha yalikuwa magumu zaidi nikaona bora nirudi Dodoma," anasema Athumanzi.

Alipowasili Dodoma, hali ya maisha ilikuwa ngumu wakaanzisha wizi wa vitu vinavyoachwa na watu kama vile baiskeli na kwenda kuviuza.

A t h u m a n i anasema alijitahidi sana kujitoa kwenye utumiaji wa dawa za kulevyo bila m a f a n i k i o kwani arosto

ilikuwa na maumivu makali.

"Nilikaa bila kutumia unga kwa wiki mbili na siku nilipozidiwa nilikwenda moja kwa moja kwa mzungu (muuzaji wa dawa). Alinipa kete ilionitoa kwenye arosto," anasema Athumanzi na kuongeza;

Athumanzi alijiunga kwenye Kliniki ya Methadoni katika Kliniki ya Itega katika Hospitali Maalum ya Tiba ya Afya ya Akili Mirembe, mkoani Dodoma, Februari mwaka 2019.

"Hivi sasa nimeacha utumiaji wa dawa za kulevyo na kurejesha heshima yangu, nimerudisha imani kwa wateja wangu ambao sasa wengi wananiamini na kunipa kazi. Ninaishi maisha mazuri na sasa naiwekea akiba na nina familia nzuri," anasema Athumanzi.

Athumanzi sasa ni kiongozi wa waraibu wengine katika Kliniki ya Itega, Mirembe, anaomba huduma na tiba hiyo itolewe katika kila hospitali za wilaya ili kuwafuata wahitaji wengi wasio na uwezo wa kwenda kliniki za mbali.

Hivi sasa nimeacha utumiaji wa dawa za kulevyo na kurejesha heshima yangu, nimerudisha imani kwa wateja wangu ambao sasa wengi wananiamini na kunipa kazi. Ninaishi maisha mazuri na sasa naiwekea akiba na nina familia nzuri.

ATHUMANI ZUBERI

KAMISHNA JENERALI JAMES KAJI

Vita Dawa za Kulevyaa Vyaþamba Moto

Anasema katika Ripoti ya Hali ya Dawa za Kulevyaa Duniani ya 2019, imetaja Tanzania kufanikiwa kudhibiti asilimia 90 ya dawa za kulevyaa.

Kulingana na Ripoti ya Hali ya Dawa za Kulevyaa Duniani iliyotolewa na UNODC 2018, Tanzania imepiga hatua kubwa ya kuzuia utiririshaji wa dawa za kulevyaa.

Uingiaji wa Heroine nchini Tanzania umepunguzwa kwa asilimia 90. Habari hii njema ilifanuliwa na Kamishna Jenerali wa Mamlaka ya Kudhibiti na Utekelezaji wa Dawa za Kulevyaa (DCEA), James Kaji hivi karibuni.

Akizungumza katika uzinduzi wa huduma za matibabu ya Methadoni katika Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Tanga, Bombo, Juni 25, 2020, Kamishna Jenerali James Kaji anasema mafanikio hayo ni pamoja na kukamatwa kwa washukiwa 10,384.

Kamishna Kaji anasema tangu kuanzishwa kwa Mamlaka hiyo Februari, 2017, vita dhidi ya dawa za kulevyaa nchini imekuwa na mafanikio makubwa katika kipindi cha Serikali ya Awamu ya Tano ikiongozwa na Mhe. Dkt. John Pombe Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano ya Tanzania.

Anasema kupungua kwa uingiaji wa dawa nchini kumewafanya watumiaji wengine wa dawa za kulevyaa kutumia dawa mbadala kama dawa za kitabibu na

kuwafanya waraibu wengi kujiunga katika Kliniki za Methadoni kupata tiba.

Kamishana Kaji anasema upatikanaji wa dawa sio rahisi kama ilivyokuwa zamani, bei ya dawa kwenye soko imeongezeka. Hizo ni baadhi ya sababu za waraibu wengi kujiunga kwenye tiba ya Methadoni.

Anasema katika Ripoti ya Hali ya Dawa za Kulevyaa Duniani ya 2019, imetaja Tanzania kufanikiwa kudhibiti asilimia 90 ya dawa za kulevyaa.

Kamishna Kaji anasema asilimia 10 iliyobaki ni kutokana na kuwepo kwa mianya midogo midogo, ikiwa ni pamoja na kudhibiti pwani ndefu ya Tanzania inayotumika kuingiza dawa za kulevyaa nchini.

"Mwaka 2019, tulikamata tani 21 za bangi, tukaharibu hektaa 24 za mashamba ya bangi, tani 9 za bangi na kilo 53 za heroine. Katika mwaka 2020 (miezi sita), tumekamata kilo 250 za heroine, kilo 10 za kokeni, bangi na vifaa vya dawa za kulevyaa," anasema Kamishna Kaji na kuongeza;

"Idadi ya washukiwa walioamatwa ni 10,384 na kesi zao zinaendelea katika mahakama tofauti nchini. Sasa tumeanza kazi kudhibiti hizo asilimia 10

zilizobaki kwenye pwani kwani tunajua kuna majahazi yanayokuja moja kwa moja kutoka Pakistan".

Kamishna Kaji anasema shida ya dawa ni kubwa na inahitaji kuwekwa mikakati kuokoa vizazi vipyta.

Mamlaka, kwa kushirikiana na wadau wengine, imeandaa mtaala juu ya athari za utumiaji mbaya wa dawa kwenye somo ambalo litafundisha kuanzia wanafunzi wa darasa la tatu.

Anataja kundi la wanafunzi kuwa katika hatari ikiwa hawatapewa elimu inayofaa kwani wanawenza kutumiwa na vitu vidogo kama vile utumiaji wa pipi wanazopewa.

Kamishna Kaji anasema mamlaka yake inasimamia nguzo tatu, kwanza kudhibiti uingizwaji wa dawa za kulevyaa ambapo inafanya kazi kwa kuwakamata waliohusika, pili kupunguza madhara kwa watumiaji na tatu kurekebisha waraibu.

Mbali na jukumu letu la kudhibiti wauzaji na wauzaji wa dawa za kulevyaa, pia tuna jukumu la kupunguza athari kwa watumiaji ili kupona na kuwa na afya na huru kutoka kwa VVU, Homa ya Ini, Kifua Kikuu (TB), Maambukizi ya magonjwa ya ngono na magonjwa ya akili," anasema Kamishna Kaji.

Mbwia Kete 90 kwa Siku Atimuliwa na Baharia

AISHA
RAMADHANI

Akiwa na miaka 14, Aisha Ramadhani aliishi na baharia aliyekuwa msambazaji wa dawa za kulevyia (mzungu), Temeke jijini Dar es Salaam alikubuhu kwa kutumia gramu tatu sawa na kete 90 za unga kwa siku.

Aisha anasema mumewe aliyelekuwa baharia, alikuwa msambazaji mkubwa wa unga katika Jiji la Dar es Salaam na mikoa mingine, lakini hakuwa akitumia hivyo alipomgundua mwenza wake ni mraibu wa dawa za kulevyia, alimtimua.

"Nilikuwa nachukua tu unga na kutumia kwani mimi ndiye niliyekuwa nikihofadhi mzigo (dawa za kulevyia) na kuachiwa kuwauzia wauzaji wadogo wa mitaani," anasema Aisha na kuendelea;

"Ilifikia hatua sikuweza hata kuamka bila kwanza ku-busti (kushtua). Ikafikia natumia 'G (gramu) tatu' kwa siku. Kumbuka gramu moja ikifungwa hutoa kete 28 hadi 30".

Kabla ya kuanza kutumia dawa za kulevyia, Aisha mzaliwa wa Nzega mkoani Tabora alikuwa akiyuta sigara na bangi. Alitimuliwa

na mpenzi wake alipokuwa na miaka 20 na kurudi kwao alipojihusisha na wizi kwenye maduka.

"Niliporudi Nzega niliukuta unga upo. Baada ya kumaliza akiba ya unga niliyokuwa nayo, nilifikiria cha kufanya ili kupata pesa za kununulia kwani kiasi nilichokuwa nikitumia kilihitaji pesa nyingi ambazo kwa kujiuza nisingemudu kuzipata," anasema Aisha na kuendelea;

"Tuliwaibia sana, mimi kazi yangu ilikuwa kumchanganya muuza duka kwa kumuuliza vitu vingi huku jamaa anasomba vitu na kuweka kwenye ndoo. Tumewaliza sana kuanzia Tabora, Bukoba (Kagera), Shinyanga, Singida, Iringa, Morogoro na Dar es Salaam mikoa na wilaya zao zote," anasema Aisha.

Aisha anasematulikwenda popote tuliposikia kuna unga. Baada ya kuzunguka, hatimaye Machi 2019 nilifika Dodoma na kuweka hema katika sehemu ya makburini kwa kukosa sehemu ya kuishi ingawa askari wa jiji walikuwa wakiwapiga na kuwafukuza mara kwa mara.

Akiwa kwenye hema

walitembelewa na watoa huduma ngazi ya jamii kutoka kwenye asasi inayowatafuta waraibu na kuwasih ikujiunga kwa maandalizi Methadini katika Kliniki ya Itega, Hospitali Maalum ya Tiba ya Afya ya Akili Mirembe, Dodoma.

Aisha alianza tiba Aprili 2019, akiwa hana sehemu ya kuishi wala shughuli ya kumwingizia kipato. Anashukuru Methadoni anayoamini imembadilisha na kumfanya ajitambue, hivi sasa amepanga chumba, amenunua kitanda na godoro.

Ni kitinda mimba anasema mama yake alipata ugonjwa wa shinikizo la damu (BP), kutokana na vitendo vyake. Sasa anafarijika kwani Methadoni imembadilisha na anakubalika kwenye jamii, akienda kukopa anaaminika, ni msafi huku ndugu na jamaa wakimthamini.

Anasema changamoto kubwa inayowakabili waraibu wanawake kutojiunga kwenye tiba ni kukosa muda kuhudhuria kliniki kila siku asubuhi kwani wengi hukesha kuuza miili yao kupata fedha za kujikimui.

Aisha alianza tiba Aprili 2019, akiwa hana sehemu ya kuishi wala shughuli ya kumwingizia kipato anashukuru Methadoni anayoamini imembadilisha na kumfanya ajitambue, hivi sasa amepanga chumba, amenunua kitanda na godoro.

Ajuta Unga Kumharibia Ndoto Zake

ANGELRIC OLOMY

"Nashukuru Methadoni imeniondoa kwenye uraibu wa dawa za kulevyta, kurudisha maelewano na familia yangu hatua iliyonifanya nirudi nyumbani na sasa namsaidia mama shughuli zake za biashara," anasema Angelric.

Kilema cha mguu kinachotokana na kujichoma vibaya sindano kwenye mshipa wa damu ni kumbukumbu ya athari aliyoipata kwenye utumiaji wa dawa za kulevyta itakayodumu katika maisha yake yote Angelric Olomy, mwenye umri wa miaka 26.

"Nimepata athari katika mguu kutoptana na kujichoma vibaya unga, sasa siwezi kutembea vizuri. Hilo limesababisha nishindwe kufanya kazi za kuwa mtoa huduma nyumbani za kuwatafuta waraibu mitaani na kuwahamasisha kujunga kwenye tiba," anasema Angelric na kuongeza;

"Nilianza kuvuta sigara na bangi nikiwa na miaka 14 nikisoma kidato cha pili hapa Dodoma mwaka 2006 baada ya kuanza uhuasiano wa mapenzi na rafiki wa kiume aliyekuwa anavuta bangi na sigara. Huyo ndiye aliyeingiza kwenye utumiaji wa dawa za kulevyta hadi nikawa mraibu".

Alibainika kuwa mraibu miaka minne baadaye akiiba kitu chochote cha thamani ili auze kupata fedha za kununulia dawa za kulevyta. Baba yake alimfukiza na kumpiga marufuku kufika nyumbani kwao.

Angelric alihamia kwenye maskani ya watumia unga 'madago' akihamza kutoka sehemu moja kwenda nyingine na mji mmoja kwenda mwingine akiishi kwa kuuza mwili wake kupata fedha za mahitaji yake na kununulia dawa za kulevyta.

"Nikiwa mtoto wa kwanza na pekee wa kike kati ya watoto sita, najuta kweli kwa niliyofanya wakati natumia unga ambaao ulinipitisha kwenye vipindi vigumu vya uharibifu," anasema Angelric Olomy na kuongeza;

"Ni kipindi nilichopigwa marufuku kuingiza mguu wangu nyumbani kwetu na kuishi maisha ya kutangatanga mitaani nikiishi madago, nikihamza kutoka mji mmoja kwenda mwingine nikifanya maovu ikiwemo ya kuuza mwili wangu kupata fedha za kununulia unga".

Anajutia kipindi hicho cha uraibu kupoteza heshima na 'utu' wake kwa kuuza mwili wake kwa mwanaume yeoyote aliyejitokeza na fedha.

Baada ya maisha ya kutangatanga kumshinda, alirejea Dodoma akiendelea kutumia dawa za kulevyta na uraibu ulipomzidi, akahamia kujidunga kwa sindano mwilini na ndipo tukio la ajali ya kilema chake lilipotokea.

Angelric alijunga katika huduma ya Methadoni inayoondoa unyong'onyo wa dawa za Kulevyta katika Kliniki ya Methadoni ya Itega kwenye Hospitali Maalum ya Tiba ya Afya ya Akili Mirembe, Dodoma Februari 20, mwaka 2018.

Anazitaja faida alizopata kutoka alipojiunga kwenye tiba ya Methadoni ni kuacha utumiaji wa dawa za kulevyta na kurudisha maelewano na familia yake hatua iliyomfanya arudi nyumbani kwao anapoishi sasa pamoja na wazazi na familia yake.

Nashukuru Methadoni imeniondoa kwenye uraibu wa dawa za kulevyta, kurudisha maelewano na familia yangu hatua iliyonifanya nirudi nyumbani na sasa namsaidia mama shughuli zake za biashara," anasema Angelric.

Uraibu Wamponza Kukosa Wosia wa Mama

Jambo kubwa lin aloniu miz a kila ninapokaa na kumbuka ni kutoitikia wito wa mama alipolazwa hapa General (Hospitali ya Mkoa Dodoma) kwenda kumuona" anasema Ally na kuongeza; "Hata alipohamishiwa kutibiwa Muhimbili (Hospitali ya Taifa) nilikuwa huko Dar sikitikia wito wa kwenda kumuona na kupata wosia wake hadi alipofariki, hii ni kutokana na kuwa kwenye hali ya uraibu".

Ally Sungura mwenye miaka 33, anasema alipata taarifa za kifo cha mama yake kutoka kwa mwenzake aliywambia kwa sauti unafanyaje kazi wakati mama yake kafa. Anasema taarifa hiyo ilimshtua na kuanguka.

Alipokwenda hospitali ya Muhimbili akakuta kweli mama yake kafariki. Kitendo hicho kinaumiza hisia zake hadi sasa kwa kuamini ni hali ya uraibu iliyosababisha uhusiano wao kutokuwa mzuri katika siku za mwisho za uhai wa mama yake.

Ally alianza kuvuta bangi na kunywa pombe akiwa na miaka 21 jijini Dar es Salaam akifanya kazi ya kumenya viazi kutokana na ushawishi wa rafiki yake mpiga debe wa daladala.

Nilianza kutumia dawa za kulevyaa mwaka 2008 jijini Dar es Salaam kutokana na mazingira mabovu nikifanya kazi ya kumenya viazi vya chips huku rafiki yangu mpiga debe anavuta mbele yangu na kunishawishi mara kwa mara," anasema Ally.

Katika kipindi cha uraibu, alikabiliana na changamoto ya kuporwa wapenzi wake na rafiki zake wasio waraibu. Anasema aliporwa wapenzi watatu na rafiki zake akiamini ni kutokana na k u w a

mraibu.

Mmoja wa wapenzi wake aliporwa Dodoma aliporejea kuishi na alipoingia kwenye uhusiano mpya na kwa kuogopa asiporwe, alimuingiza kwenye utegemezi wa dawa za kulevyaa.

Mpango wake huo 'mwovo' ulifanikiwa na baada ya muda mpenzi huyo alipata ujauzito na kujifungua hawakujulikana kuwa ni waraibu wa dawa za kulevyaa.

"Tuliendelea kutumia unga hata baada ya kujifungua ndipo ndugu na jamaa walituuliza sababu za afya zetu kudhoofika kadri siku zilivyokwenda. Mtoto naye aliyathiriwa kwani aliponyonya mama yake kabla hajavuta alikuwa analia sana ila akinyonya baada ya kuvuta, alikuwa akilala sana," anasema Ally.

Wakati huduma ya Methadoni ilipoanza katika Kliniki ya Itega kwenye Hospitali Maalum ya Afya ya Akili Mirembe Dodoma, anasema alichelewa kuijunga ili kuona ufanisi wake kutokana n a

kuwepo kwa taarifa nyingi za upotoshaji zilizokuwa zikienezwa kuwatisha waraibu wasijiunge kwenye tiba.

"Baada ya kuona maendeleo ya tiba yalivyokuwa mazuri kwa waliotangulia na kuridhishwa na maendeleo yao, lakini bado nilikuwa na wasi wasi ndiyo maana nikamwambia mke wangu asubiri mimi ndiye nianze ili kama kutatokea kitu yeye anusurike," anasema Ally na kuongeza;

"Siku ya kwanza nilipewa gramu 30 za Methadoni haikunitosheleza, nilichanganya na unga tuliotumia na mke wangu. Siku ya pili nilipokuja hapa (kliniki) na kuwaeleza kuwa dawa haikunitosha wakaniongeza hadi gramu 70 zikanitosha na kutochaganya na unga".

Anasema baada ya kuongezewa dozi ya Methadoni, ilitosha kuondoa hamu ya kuchanganya na unga, hivyo mkewe alishangaa alipomwambia hasikii hali ya unyong'onyo wa kuchanganya na unga kama walivyofanya siku mbili za awali na ndipo naye mkewe alipojiunga kwenye tiba.

Wakati yeye yupo kwenye kiwango kidogo cha kuacha kutumia Methadoni, mkewe ameshapona na kuacha tiba hiyo inayooondoaa unyong'oyo wa dawa za kulevyaa.

Ally anasema hivi sasa anaendelea vizuri na biashara na ametoka kwenye kuchukua biashara kwa mali kauli hadi kulipa kwa fedha taslimu na pia ana muda wa kutosha kuwa na familia yake.

ALLY SUNGURA

Ally Sungura mwenye miaka 33, anasema alipata taarifa za kifo cha mama yake kutoka kwa mwenzake aliywambia kwa sauti unafanyaje kazi wakati mama yake kafa. Anasema taarifa hiyo ilimshtua na kuanguka.

MENEJA WA KLINIKI YA
METHADONI ITEBA, DKT.
SADIKI MANDARI

Mirembe Yaanza kwa Kasi

Huduma za Methadoni inayoondoa unyong'onyo wa dawa za kulevyta katika Kliniki ya Hospitali Kuu ya Tiba ya Afya ya Akili Mirembe ya Dodoma zimeanza kwa kasi ya kusajili waraibu wengi katika kipindi kifupi kutoka kilipoanzishwa.

Kufika Mei 31, 2020, ikiwa na miezi 18 kutoka ilipoanzishwa kliniki ya Mirembe, ilishawasajili waraibu 372, kati yao wanawake ni 13. Waliokutwa na maambukizi ya Virusi vya UKIMWI (VVU) ni 28 wanawake wakiwa wanne.

Kliniki ya Methadoni cha Itega ipo katika Kituo cha Kutibu Utegemezi wa Ulevi ambacho kimejengwa kuwa kitovu cha kuondoa uraibu na utegemezi wa aina zote ambacho ni cha kipekee katika ukanda wa nchi za Afrika Mashariki.

Akizungumza katika mahojiano na Jarida la Habari za UKIMWI, Meneja wa Kliniki ya Methadoni Itega, Dkt. Sadiki Mandari anasema waraibu wanne waliokuwa wakiugua ugonjwa wa Kifua Kikuu (TB), wametibwa na kupona.

Anasema kliniki yake haikuwa na huduma za tiba jumuishi kwa magonjwa mengine zikiwemo tiba na matunzo kwa Wanaoishi na Virusi vya UKIMWI (WAVIU), wenyewe maambukizi ya TB na Virusi vya

Homa ya Ini.

Kutokana na hali hiyo, Dkt. Mandari anasema walafikiana na kliniki ya CTC ya Mirembe kushirikiana kutoa huduma kwa waraibu wenyewe VVU ili wapate huduma zotembili kwa wakati mmoja katika jengo moja, huduma zilizoanza Juni 15, 2020.

Anasema hatua hiyo imechukuliwa kuwasaidia waraibu WAVIU kupata huduma zote mbili za afya kwa wakati moja ili kuokoa muda wao kuhudhuria kliniki mbili kwenye mazingira tofauti na itawavutia waraibu wengi kuijunga kwenye tiba.

Kliniki ya Itega imechomoza kwa kuwasajili waraibu wengi ikilinganishwa na kliniki nyingine mpya zilizoanzishwa katika hospitali za rufaa na mikoa.

Dkt. Mandari anasema zaidi ya asilimia 80 ya waraibu waliosajiliwa hufika kila siku kwa ajili ya tiba kutoka maeneo mbalimbali ya makao makuu ya nchi na chini ya asilimia 20 waliobaki wengi walipungua wakati wa mlipuko wa Corona.

Anasema waraibu wengi wanatoka mbali wakienda na kurudi kwa miguu bila kukatisha tiba. Changamoto kubwa kwa sasa hakuna usafiri wa umma (daladala unaofika katika kliniki hiyo iliyopo pembedi ya Jiji la Dodoma.

"Waraibu wengi wanakuja na kurudi kwa miguu kila siku kutoka mbali mfano Kisasa. Hapa wanavutiwa kuja kwani wanapata fursa ya kupata huduma nyingine za tiba zikiwemo za ushauri bila kulipia," anasema Dkt. Mandari.

Anaitaja changamoto ya kukosekana kwa baadhi ya huduma kunakolalamikiwa na waraibu ni kunyanyapaliwa na kutakiwa kuchangia huduma za tiba wanapopewa rufaa kwenda katika hospitali nyingine ikwemo ya Rufaa ya Mkoa.

Akizungumzia waraibu wanawake, Dkt. Mandari anasema changamoto kubwa inayowakabili wengi wao hujihusisha na biashara ya ngono wanakesha usiku kusaka fedha kwa kuwatafuta wanaume na asubhi huwa wamepumzika.

Meneja wa Kituo anasema idadi ya wanawake wanaotumia dawa za kulevyta na kujihusisha na biashara ya ngono mjini Dodoma kwa sasa ni ndogo hivyo iwepo mikakati ya kuwaingiza kwenye tiba na kwa wasiotumia unga wasiingie.

Dkt. Mandari anasema ni kwa kuwakinga wanawake wenyewe kufanya biashara ya ngono ambao hawajaanza kutumia unga kutadhibiti kuenea na kuwa kubwa kama ilivyo katika jiji la Dar es Salaam.

KLINIKI YA ITEGA DODOMA

KLINIKI ZA HUDUMA ZA METHADONI

Kwa taarifa
zaidi piga simu
bila malipo

117

KLINIKI YA MUHIMBILI

KLINIKI YA DODOMA

Jarida hili limetolewa na Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Kupitia Mpango wa Taifa wa Kudhibiti UKIMWI (NACP), S.L.P 784, Dodoma